

Aquell 'Món' en català (1981-1988)

Anormalitat i utopia són dues condicions que acompanyaren l'existència d'*El Món*, un setmanari d'informació general en català que va aparèixer el 18 de desembre de 1981 i que morí l'octubre de 1988. Vint anys després, EL TEMPS té un record per al que fou company de quiosc durant cinc anys (1983-1988).

La utopia no deixa mai de ser-ho. Perquè de la utopia a la realitat hi ha només un pas, un pas que l'entorn engrandeix o escurça segons les circumstàncies. El febrer del 1986, el que fou el primer director del setmanari *El Món*, Lluís Bassets, escriví, amb motiu de la publicació del número 200 de la revista: "*El Món* és, des del primer dia de la seva aparició, un d'aquests casos escadussers de construcció anormal i utòpica –per dir-ho amb justesa literal, fora de lloc– dins del periodisme català dels darrers anys."

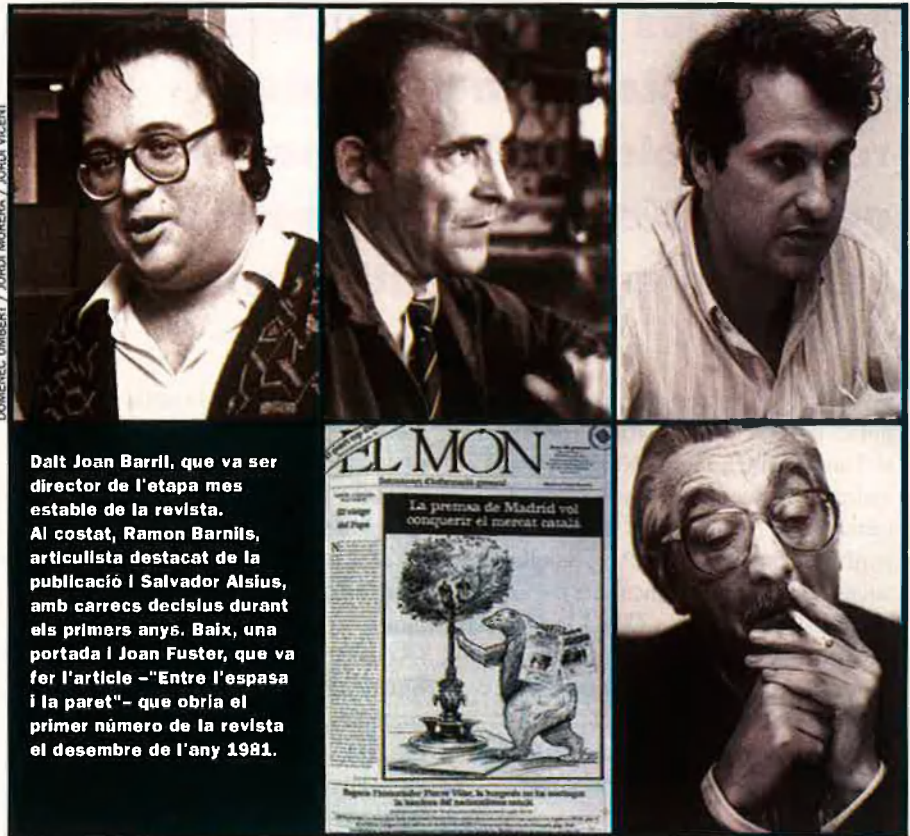
El bateig d'*El Món* va ser gratuït. L'11 de desembre del 1981 se'n repartia un número zero de franc perquè la societat catalana s'anés familiaritzant amb un nouvingut al panorama periodístic. Un nouvingut de l'editora El Món, SA, que tenia la redacció i els despatxos a la Rambla de Catalunya de Barcelona. N'era president del Consell d'Administració Antoni de Moragas; el conseller delegat, Antoni Albareda, i Enric Bastardes ocupava la plaça de gerent. A la part redaccional de la manxeta hi llegim que Lluís Bassets en fou el director pioner, acompanyat de tres caps de secció: Salvador Alsius, Josep Ametller i el desaparegut Ernest Udina. El llistat que apareix a continuació, que correspon als redactors i col·laboradors, és curull de professionals, alguns dels quals tingueren capacitat de decisió al cap d'uns anys en diversos mitjans de comunicació: Jaume Bartrolí, Xavier Domènech, J. J. Navarro, Lídia Vilalta, Francesc Baiges, Montserrat Nebot, Manuel Campo Vidal –l'home d'*El Món* a Madrid–, Enric Bañeres, Jordi Ferrerons, Jaume Masdeu, Isidre Ambròs, Carmen S. Larraburu, Francesc Valls, Marc So-

ler i Miquel A. Violan. Però el més aplaudible és la relació de col·laboradors que, amb una freqüència més o menys definida, participaren dels primers anys de vida de la revista: Joan Fuster obria *El Món* amb l'article de portada "Entre l'espasa i la paret"; Joan de Sagarra feia la secció "L'ou com balla" (crítica teatral); Ramon Barnils, l'article d'opinió "Dir com no dir", amb l'estil barnilsian més autèntic; Jaume Fuster explicava un conte a "La clau de la vida"; Avel·lí Artís-Gener, *Tísner*, feia de les seves als passatempis i a les "Històries naturals"; Eugeni Giral donava consells d'"Economia domèstica"; Francesc Escribano ens acostava al "Costumari"; Enric Calpena tenia la secció "HomoLudens", i Andreu Farràs feia "Història viva". A les pàgines d'opinió, les lletres d'*El Món* feien una reverència a la ploma de Néstor Luján, Joan Perucho, Joan Oliver, Antoni de Senillosa, Josep Maria Lladó, Joan F. Mira, Carles Sentís, Frederica Montseny, Josep Pernau, Xavier Rubert de Ventós, Jordi Maragall, Joaquim Roglan, Enric Sopena, Joaquim Romaguera i molts d'altres.

Un planter de periodistes. Fent una visita a les hemeroteques ens trobem que a la pàgina 25 del primer número d'*El Món* se'ns ofereix un editorial de benvinguda on es deixa força clar quin és el discurs que vol oferir la nova publicació: "No volem salvar res, no volem defensar cap ideologia ni cap model de societat, no volem fer propostes de com cal que s'organitzi la vida col·lectiva ni volem convertir-nos nosaltres mateixos en protagonistes de cap mena d'actualitat política. Només volem fer

una cosa, que és informar, la nostra feina." En aquest editorial de pòrtic es fixa el compromís de "recollir també en cada un dels nostres números el treball de les millors plomes del país, les reflexions més polèmiques dels nostres pensadors i dels nostres polítics [...] amb equilibri i mesura, per tal que a les seves planes es reflecteixi una imatge ben acostada a la realitat, i no cap caricatura d'un país inexistent".

Tot i les bones intencions editorials, ben aviat els responsables d'*El Món* es van adonar que la indústria de les revistes en català no era una gestió fàcil. El dèficit de lectors en català l'any 1981 i la manca d'ajudes per part de les administracions públiques foren dues condicions que van fer patir de valent els administradors del setmanari. Si bé ningú discuteix la qualitat periodística de la publicació —el prestigi i la solvència de les persones que hi escriuen n'és un bon aval— només un any de vida d'*El Món* li valgué l'eufemisme "Barça Atlètic", en relació amb el segon equip o equip filial de futbol del Barcelona i que nodreix altres equips de primera divisió. En efecte, *El Món* no aconseguí que la nòmina de redactors tingués continuïtat i ben aviat hagué de jugar la carta de mitjà de comunicació "trampolí" o escola de periodistes. La inestabilitat econòmica de la revista, que obligà a fer reestructuracions de personal cada dos per tres durant els set anys de vida, i uns salaris molt ajustats provocaren que el potencial humà d'*El Món* fos extraordinàriament canviant. A més, s'ha de tenir en compte que a les primeries dels anys vuitanta es creà TV3 i Catalunya Ràdio i la nova redacció a Catalunya d'*El País*, una circumstància que accelerà una mica més el procés de "migració" dels treballadors d'*El Món* cap a altres mitjans. Així, quan el setmanari celebra els primers cent números (1984), és una realitat que el primer director, Lluís Bassets (que fou substituït el juliol de 1982 per Enric Bastardes), el fotògraf Antoni Espejo i els redactors Enric Company, J. J. Navarro i Francesc Valls ja són a *El País* i que el sotsdirector Salvador Alsius (que deixà el seu lloc a Jaume Guillaumet l'octubre de 1983), Jordi Ferrerons i Jaume Mas-

Dalt Joan Barril, que va ser director de l'etapa més estable de la revista. Al costat, Ramon Barnils, articulista destacat de la publicació i Salvador Alsius, amb carrecs decisius durant els primers anys. Baix, una portada i Joan Fuster, que va fer l'article "Entre l'espasa i la paret" — que obrí el primer número de la revista el desembre de l'any 1981.

deu han donat el salt a Televisió de Catalunya. Aquesta serà una tònica constant en els següents anys...

Morts i resurreccions. El 21 de gener de 1983, data de la publicació del número 59, es produí la primera gran crisi que obligà a una interrupció forçada de la publicació de la revista, escanyada per la persistència dels números vermells de l'empresa. Fou una aturada que s'estengué fins al 15 d'abril del mateix any, quan reaparegué gràcies a les subvencions de la Generalitat, Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona i La Caixa. Tot i la generositat de les ajudes institucionals, Enric Bastardes, director d'*El Món* del juliol de 1982 al juny del 1984 recordava fa disset anys que tot i que "les institucions de diversos signe, tant convergent com socialista, han estat generoses a l'hora de concedir-nos ajuts en aquest darrer any, cal constatar que això no ha representat, com desitjàvem, una formulació rigorosa del que hauria de ser una política de mitjans de comunicació escrits".

Amb empentes i rodolons, *El Món* subsistí com pogué fins al mes de juliol

de 1984, quan, amb 124 números editats, hagué de tornar a tancar portes per les penúries econòmiques. Era qüestió de fer plantejaments seriosos per evitar noves fallides. I es van fer. *El Món* tornà a sortir al carrer el 6 de setembre de 1984 amb una altra cara i noves persones. D'entrada, el setmanari va aparèixer amb un nou format, més pàgines —algunes de les quals en color—, més informació gràfica, i un nou equip directiu amb un nou director, Antoni Rodríguez Pujol, que prioritzà la informació i la reflexió que motivava la societat del moment. Amb el nou director, també es van incorporar a l'aventura d'*El Món*, els sotsdirectors Joan Barril i Enric Juliana, nomenats per un consell editorial format per Joan Anton Benach, Josep M. Huertas, Josep Martí Gómez i Josep Pernau, és a dir, una bona representació de les tendències progressistes del país, en aquells moments sinònim de PSC i PSUC que, fet i fet, van ser les dues forces polítiques que havien reflatat la publicació després de la segona crisi. També es va remodelar el consell d'administració, presidit per Xavier Adroer, que incorporà representants de l'esquer-

Malgrat les bones intencions editorialistes, ben aviat els responsables d'«El Món» es van adonar que la indústria de les revistes en català no era una gestió fàcil

ra: Francesc Casares i Romà Planas (diputats del PSC), Ignasi Riera i Jordi Solé Tura (PSUC), Jaume Nualart (Renovadors d'Esquerra), Ferran Mascarell (director de *L'Avenç*) i els notaris Benjamí Bastida i Josep M. Puig Salellas, aquest darrer estava vinculat a sectors nacionalistes propers a CiU, i la persona encarregada d'obrir negociacions entre *El Món* i el Govern de la Generalitat. I és que, en aquells moments, les diferències entre la filosofia del setmanari i de l'executiu de Jordi Pujol eren molt grans.

Molts dels firmants d'aquest manifest (Jordi Carbonell, Joan Armet, Ferran Mascarell, Rafael Ribó, Ignasi Riera, Jordi Solé Tura, Isidre Molas...) van denunciar el Govern català de no ajudar a la premsa en català que era crítica a la seva gestió, exemplificat per *El Món*. En un escrit de l'any 1986, Lluís Bassets diu: "Hi hagué intents de control i satel·lització, tan naturals dins aquest món circular, avesat a seguir la fórmula maniquea: amb mi o contra mi. *El Món* era, naturalment, anticonvergent i antisocialista, catalanista i anticatalanista, excessivament esquerranista i excessivament dretà. La cosa era clara, volia dir que indefugiblement *El Món* era *El Món*, i res més, des del primer dia."

Quan la voluntat no és subvencionada... Si bé és veritat que les dificultats econòmiques (xifrades el maig de 1984 amb un dèficit de 30 milions de pessetes) no es van cobrir del tot, la crida i el manifest públic que els responsables de la publicació dirigiren a l'opinió pública aquella primavera va suposar, a més d'un augment de capital, 600 noves subscripcions, la majoria d'ajuntaments i institucions catalanes. La

tardor de 1984 *El Món* tenia prop de 3.000 subscriptors (amb l'objectiu d'arribar als 4.000) i una tirada d'entre 12.000 i 15.000 exemplars.

Ja el mes de novembre *El Món* visqué un altre sobresalt amb la marxa voluntària del director Antoni Rodríguez per motius professionals. Fou substituït per Josep Sarret, fundador de la revista *El viejo topo*. Amb Sarret, la publicació continuà marcant una línia irregular en l'aspecte econòmic i, a la vegada, donava la possibilitat a joves periodistes sortits de la facultat perquè agafessin experiència en l'univers periodístic. Sarret, que fou director només uns quants mesos, recordà una broma que, emparant-se amb l'ambigüitat semàntica, feia servir quan havia de presentar algun dels seus col·laboradors: "Et presento un dels millors redactors del món."

El mes de febrer del 1986 *El Món* arribà al número 200. Era un èxit després de les peripècies de la revista dos anys abans. El director era Joan Barril, i fou en aquesta etapa que la comptabilitat s'estabilitzà per primera vegada gràcies al compromís dels subscriptors, la fidelitat dels anunciants, el suport dels col·laboradors i, segons un article aparegut al número 300 (21 de febrer del 1986), "fonamentalment per les especials característiques d'un capital privat entossudat a demostrar que el projecte d'*El Món* era viable". La capitalització econòmica de la revista per sectors privats lligats a l'esquerra catalana i exempt d'ajuts públics per part de la Generalitat seran la tònica general dels dos darrers anys d'existència d'*El Món*. Quan el 21 de febrer del 1988 el setmanari català arribà als 300 números, Joan Barril –que ja no n'era el director, sinó que era Toni Puig– aprofità l'avinentsa

per queixar-se amargament de la situació d'*El Món* vers el Govern català. Barril, en el mateix article, també es lamentà de l'existència d'un debat social mancat d'idees que s'ha anat fent fort en el període 1981-1988 i que no és el que busca la línia editorialista d'*El Món*. Segons Joan Barril, a la darrerria dels anys vuitanta es consolidà "una opinió pública acrítica i passiva [...], un abandonament notable del pensament inquiet de l'esquerra que ha deixat els espais naturals als apòlegs més o menys dissimulats de la situació. Aquests sis anys han estat també el moment de la gran fractura del bloc intel·lectual que havia anat formant-se en el franquisme tardà".

El 14 d'octubre del 1988 l'editor i gerent d'*El Món*, Àngel Jiménez, va informar que el setmanari deixava de sortir durant unes quantes setmanes a fi de relançar novament la publicació amb un augment de pàgines i la incorporació de noves firmes. Aquesta "aturada tècnica" havia de servir per reestructurar l'empresa; i tot i que al mes de novembre s'anunciava la incorporació de Jaume Fabre com a nou director de la revista, ja no hi hauria més *Món*... Aquesta vegada ja no es va produir el miracle i la revista deixava d'existir.

L'any 1988, quan *El Món* ja havia tret 300 números, la periodista Júlia Lòrenz escriví al diari *Avui*: "*El Món*, que tindrà divuit anys l'any 2000, podrà comentar amb Jonàs, que ja en tindrà vint, les aventures i desventures de la seva curta existència. En especial recordaran els seus pares, tutors i amics que, una mica xalats, els van parir, alimentar i educar per després llançar-los a l'aventura de cada dia. No es podran queixar de falta d'estimació familiar, però potser recordaran amb certa angúnia l'entorn." Però l'angúnia i l'entorn d'*El Món* va desaparèixer molt abans del tombant de segle. Fou una nota trista per a la història del periodisme en llengua catalana. Una frase que hi havia penjada a l'entrada de la redacció d'*El Món* no va mentir mai: "L'heroisme consisteix a resistir sempre un minut més."